Alexandru Donici

Lupul și lupușorul

Fabule

Alecu Donici

Editura Bestseller

bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
DEPARTAMENTUL POLITICI PENTRU RELAȚIA CU ROMÂNII DE PRETUTINDENI

Lupul și lupușorul

Un lup pe puiul său voind să-l ispitească,
De este vrednic el în breasla părintească,

L-au fost trimis odată
La margine să vadă:

Pe unde-s oile? Cum stau păstorii lor?
Și nu cumva ar fi vreun prilej ușor,

Măcar cam cu păcat,
Să capete vânat?

S-au dus și au venit flămândul lupușor,
Zicând: "Eu am aflat pe astăzi bună masă:
Cole sub deal se pasc mulțime de oi grasă;
Putem întru ales vreuna să luăm

Și să mâncăm."
— Da' bine, de păstor tu nu-mi spui ce-ai aflat?
Bătrânul lup au întrebat.
— Păstorul, precum spun,
E deșteptat și bun,

Iar câinii, i-am zărit, sunt slabi și puțintei,
Nu-i grijă despre ei.
— De este chiar așa, eu tot nu mă unesc
La turmă să pornesc —
Răspunse lupul — căci de nu-i păstorul prost,
Apoi el câini mișei nu ține.
Să mergem noi mai bine

Pe unde eu am fost,
Și știu că sunt câini mulți, dar e păstorul prost.
Iar unde e păstorul de nimică,
Nici câinii nu-s de frică.

Cartea I

Vulturul și albina

O, cât sunt de fericiți
Cei de soarta lor slăviți!
Căci ei și spre fapta mare
Au a slavei îndemnare.
Dar și cei ce ostenesc
Întru binele obștesc,
Neprivind la răsplătire,
Sunt prea vrednici de cinstire.

Vulturul pe o albină
Au zărit-o în grădină,
La revărsatul de zori,
Bâzâind pe lângă flori.
Și i-au zis: "O, ticăloasă,
Albină nesățioasă!
Tu petreci a ta viață
Tot pe flori și pe verdeață,
Migăind necontenit
Nu știu pentru ce sfârșit.
Dar nici însăți tu nu știi
Care-i munca ta cea bună,
Când ca tine mii de mii
Miere la un stup adună.
Iar apoi, ce fericire
Moștenesc eu de la fire!

Cum aripile-mi întind
Și mă desfătez zburând
Către ceruri, către soare:
De a mea putere mare,
Păsările lumii toate
Fug, s-ascund înspăimântate".
— Fii tu în veci preaslăvit,
Albina lui au rostit.

Joe să te norocească
Și anii să-ți înmulțească.
Iar eu fiind rânduită,
Obștiei să ostenesc,
Mă cunosc prea fericită
Când fagurii îi privesc,
Lucrați de mii de albine;
Și știu că și de la mine
Un pic de miere măcar
S-au adus întru bun dar.

Greierul și furnica

Greierul în desfătare,
Trecând vara cu cântare,
Deodată se trezește
Că afară viscolește,
Iar el de mâncat nu are.
La vecina sa furnică
Alergând, cu lacrimi pică
Și se roagă să-i ajute,
Cu hrană să-l împrumute,
Ca de foame să nu moară,
Numai pân' la primăvară.

Furnica l-au ascultat,
Dar așa l-au întrebat:
— Vara, când eu adunam,
Tu ce făcei?

— Eu cântam
În petrecere cu toți.
— Ai cântat? Îmi pare bine.
Acum joacă, dacă poți,
Iar la vară fă ca mine.

Lupul și cucul

— Rămâi sănătos, vecine!
Au zis lupul către cuc.
Aceste țări de rău pline
Le părăsesc și mă duc.
Nu mai pot trăi aice,
De om, câine, prigonit.
În Arcadia, ferice!
Este codru de trăit.
Unde aurita vreme
Împărățește deplin,
Unde lupul nu se teme
De năpăstile ce-i vin.
Acolo nu sunt războaie,
Toți în pace viețuiesc:
Omul este blând ca oaie,
Iar câinii nici hămăiesc.
— Cale bună, măi vecine!
Dar te rog, să-mi spui curat:
Năravul nu-ți iei cu tine?
Și colții ai lepădat?
— Să-i lepăd? Da' cum se poate?

— Apoi ține minte, frate,
Că la viitoarea iarnă
Ai să rămâi fără blană.
Și așa s-au întâmplat,
Precum cucul i-au cântat.

Între oameni iar sunt unii
Cu colți de lup înzestrați:
Ori în care parte-a lumii,
Ei vor fi tot ne-mpăcați.

Gâștele

Cu o prăjină mare,
Țăranul gâște de vânzare
Mâna la târg.
Și drept să zic:

În cârdul gâștelor, spre buna îndemnare,
Grăbind la zi de târg, bătea ades cam tare.
(Dar unde de câștig sau pagubă s-atinge,
Nu numai gâștele, și omenirea plânge.)
Eu nu vinovățesc țăranul nicidecum;
Iar gâștele altfel aceasta judeca
Și, întâlnindu-se c-un trecător pe drum,

Așa striga:
— A! Ce necaz, ce osândire!
Asupra gâștelor ce crudă prigonire!
Privește, un țăran cum bate joc cu noi;
De astă-noapte el ne mână denapoi.
Lui, nătărăului, nu-i trece nici prin minte
Că are datorie a ne arăta cinste;
Căci noi ne tragem drept din neamul cel slăvit

Ce Capitolia din Rom' au izbăvit!
Romanii, mulțămiți, au pus și sărbătoare,
Pentru așa a lor prea vrednică urmare.

— Și voi tot cu aceasta vreți
A lumii slavă să aveți?
Au zis acel drumeț.
— Strămoșii noștri...

— Știu,
Dar eu la vorba mea să viu:
Ce faptă vrednică voi ați făcut în lume?
— Nimica, însă noi...
— Că numai de fripture voi
Sunteți și bune.

Lăsați dar pe strămoși în pace:
Cu fapta e cinstit acel care o face.

Această fabulă a lămuri se poate,
Dar gâștele să nu se-ntarte.

Vulpea și bursucul

— Da dincotro și unde
Alergi tu așa iute?

Bursucul întâlnind pe vulpe-au întrebat.
— Oh, dragă cumătre, am dat peste păcat,

Sunt, iată, surghiunită!
Tu știi că eu am fost în slujbă rânduită
La o găinărie.
Cu trebile ce-aveam, odihna-mi am lăsat,
Și sănătatea mi-am stricat;
Dar tot eu am căzut în groaznică urgie,
Pe niște pâri nedovedite,
Precum că luam mite.

Tu singur martor ești, în adevăr să spui:
De m-ai văzut cumva, măcar cu vreun pui?
— Nu, dragă cumătră; dar când ne întâlneam

Eu cam ades vedeam:
Că tu pe botișor
Aveai și pufușor.

Se-ntâmplă și la noi de vezi
Cum altul, având loc, așa se tânguiește,
Încât îți vine mai să-l crezi
Că abia din leafă se hrănește.
Dar astăzi butcă, mâine cai,

De unde oare-i vin? Și când ar vrea să stai
Să-i faci curată socoteală

Pentru venit și cheltuială,

N-ai zice ca bursucul că are pufușor
Pe botișor?

Vulturul și paingul

Prin nouri, vulturul, spre muntele Ceahlău
Întinse zborul său.
Pe cea mai naltă stâncă a lui, el se așează
Și lumea dedesubt privind, se desfătează.
Un șir de munți măreți, Moldova de o parte.
A ei câmpii, păduri, a ei frumoase sate!
Și ape: Bistrița, Moldova și Siret,
Pe șesuri vesele, se văd curgând încet.
— Să fie lăudat al tău, o, Joe! nume,
Pentru aripele ce tu mi-ai înzestrat;
Cu care mă ridic la înălțimea lumei,

Pe unde nimene a fi n-au cutezat!
Aceste vulturul rostește bucuros.
— Da' știi, prietene, că ești lăudăros!
Paingul de pe mușchi atunce îi răspunde.
Dar uită-te de vezi: și eu sunt oare unde?
Se uită vulturul și vede, înadins,
Paingul lângă el, cum mreaja a întins.

— De unde te-ai luat?
Întreabă el mirat.

Și cum te-ai târât?
— Să-ți spun adevărat,
Paingul au răspuns,
Pe coadă-ți am venit,
Tu însuți m-ai adus;

Cu-a mea putere, eu nici aș fi îndrăznit,
Iar de acum nu am de tine trebuință.
Aici, statornica să-mi fac vreau locuință!...

El bine n-au sfârșit și un vârtej de vânt,
Cu mreaja lui cu tot, îl suflă la pământ.

Cum socotiți și dumneavoastră;
Dar eu gândesc că-n lumea noastră,

Sunt mulți asemene ca și paingul meu,
Ce fără ostenele se trag în sus mereu,

De coada unui mare;
Și cărora le pare

Că singuri vrednicesc și că li s-au căzut;
Când spre căderea lor
Nu trebuie mai mult,
Decât un vântișor.

Parnas

Pe când la greci au părăsit
Cioplițiі dumnezei,
Iar locurile lor, pe drept le-au împărțit
Norodul între ei:
Atunci și muntele Parnas

La unul muritor moșie a rămas.
Stăpânul nou pe el îndat-au așezat

Câțiva măgari la pășunat.
Măgarii au aflat,
De unde, până unde!
Că muzele odat'
Au locuit pe munte
Și zic: "Se vede, dar,

Că noi aici suntem mânați nu în zadar.
Pesemne muzele de oameni s-au urât

Și ei au hotărât:
Ca noi în locul lor cântări să iscodim.
Aideți! voinicilor! cu toții să răcnim.
Nu pierdeți cumpătul, strigați cu îndrăzneală,

Iar cine n-are glas
Cum trebui la măgari, afar' de pe Parnas!
Și credeți că, păzind această rânduială,
Noi slavă vom lua, mai mult răsunătoare,
Decât acele nouă vestite sorioare".

Acest sfat măgăresc,
Măgarii cu un glas îl îmbunătățesc.
Și-odată toți pornesc
Așa strigare mare,

Încât stăpânul lor, pierzând toată răbdarea,
Au poruncit cu ură
Să-nchidă pe măgari, de pe Parnas, la șură.
Eu vreau s-aduc aminte:
Că locul nu dă minte.

Momița și două mâțe

În a momițelor țară
(Ce mai nu are hotară)
Odată judecătoare
Era o momiță, care
Chibzuia cu scumpătate
Cumpăna cea de dreptate.
Și iată că la momiță
Se arată două mâțe,
Zgâriate, încruntate,
În prigonire de moarte,
Părăsind al lor lăcaș,
Pentr-un bulgăre de caș.
Una strigă: "Socotește!
Cașul eu l-am fost ochit."
Alta țipă: "Hotărăște!
Cașul eu l-am dobândit."
— Stați! le zise lor momița.
În cumpăna de dreptate
Se va lămuri ființa
Pricinii de caș urmate.
Apoi cașul drept în două
Rumpându-l ea prea frumos,
Au pus întru amândouă
Cumpene câte un boț.
Dar când cumpăna ridică,
Vede c-o parte-i mai mică;
Mușcă, cearcă, chibzuiește
Și bine nu nimerește.
Acum partea cea mușcată
Nu trăgea ca ceialaltă;
Mușcând iar din acea grea,

Tocmai drept nu nimerea.
Și așa pân-în sfârșit

Tot în cumpene au tras;
Iar mâțele s-au trezit
Că din caș n-au mai rămas.

Calul și călărețul

Un vrednic călăreț
Avea un cal prea blând și bine învățat;
Iar singur el semeț
Și despre cal încredințat,
Au vrut să facă o cercare:
Ca fără frâu, călare
Să iasă la primblare.
Deodată calul au pornit
La pas, încetișor;

Dar când au înțeles că n-are frâu strunit,
Au prins a mai juca, a merge mai ușor.

Apoi, luându-și vânt,
Sărea, zvârlea fugând,

Încât pe călăreț l-au trântit el jos,
Iar singur au plecat la fugă mai vârtos

Pe văi, pe dealuri, prin ponoare
Și, dând de-o râpă mare,
S-au zdrumicat de tot.

Stăpânul au aflat în urmă calul mort.
Ș-au zis: Sărmane cal, prea cruda ta pieire

Eu însumi ți-am gătit.
Tu sub povățuire
A frâului strunit,

Erai prea blând și bun și nici nu mă trânteai,
Nici capul nu-ți rupeai.

Și slobozenia cât e de desfătată,
Dar când la un norod nu are
A sa măsură înțeleaptă,
Se face primejduitoare.

Leul și iepurele

Un leu c-un iepure prieteni s-au făcut.
Eu văd că vă mirați
Și nici e de crezut;
Dar când îți sta să căutați
La adunările lumești,

Apoi mai grele lucruri îți crede nefirești.
Așa, odată au pornit
Ei împreună la plimbare,
Și iepurele au stârnit
Această întrebare:
— Prietene iubit!

Mă mir eu și te rog să-mi spui
Pricina, pentru ce cucoșul nimicit,
Pe care poți pe loc c-o sfârlă mort să-l pui,

Te sparie așa cumplit,
Încât tu fugi de glasul lui?

— Aceasta nu-i de vro mirare,
Lui leul au răspuns.
Și noi cei mari suntem cu slăbiciuni născuți.
Precum un elefant, cât este el de mare,

De șoareci iar se teme tare.
Apoi pentru aceasta dar,
Nu în zadar,

Răspunse iepurul. Și eu ca voi cei mari,
Mă tem de câini copoi și varvarii ogari.

Și noi adeseori pe patimi ne silim
Cu ale celor mari să le sămăluim.

Dar nu prea nimerim.

Stigleţul şi ciocârlanul

Stigleţul s-au fost prins în laţ, cum e mai greu,
Şi deznădăjduit de moarte se bătea;

Iar ciocârlanul rău
De el încă râdea,
Zicând: "Ce nătărău!
Se poate ziua mare
Să cazi în laţ aşa de tare;
Când eu n-am frică
De nimică?"

Dar învârtindu-se pe lângă stigleţel,
S-au prins în laţ şi el.

Vezi, după faptă,
Plată:
Să nu mai râzi de nime niciodată!

Două poloboace

Un poloboc cu vin
Mergea în car pe drum, încet și foarte lin;
Iar altul cu deșert, las' că venea mai tare,

Dar și hodorogea,
Făcând un vuiet mare,

Încât cei trecători în laturi toți fugea:
Atunci când el folos nimica n-aducea.

Asemene în lume,
Acel ce tuturor se laudă și spune
În trebi puțin sporește.
Iar cel ce tace,
Și treabă face:

Acela pururе mai sigur isprăvește.

Racul, broasca și știuca

Racul, broasca și o știucă
Într-o zi s-au apucat
De pe mal în iaz s-aducă
Un sac cu grâu încărcat.
Și la el toți se înhamă:
Trag, întind, dar iau de samă
Că sacul stă neclintit,
Căci se trăgea neunit.
Racul înapoi se da,
Broasca tot în sus sălta,
Știuca foarte se izbea
Și nimic nu isprăvea.
Nu știu cine-i vinovat;
Însă, pe cât am aflat,
Sacul în iaz nu s-au tras,
Ci tot pe loc au rămas.

Așa-i și la omenire,
Când în obște nu-i unire:
Nici o treabă nu se face
Cu izbândă și cu pace.

Bărbatul cu trei femei

Un om poznaș au fost schimbat
Vro trei femei cu cununii,

Fiind tustrele încă vii.
Dar acolo era un aspru împărat,
La care, cum au mers asemene știință,

Au și găsit de cuviință
Ca pentru așa faptă,
Pe om să-l dea sub judecată;

Iar spre mai aspră înfrânare,
Judecătorilor au pus el înainte
Să fie cu luare-aminte
Și să închipuiască pedeapsa cea mai mare
Unei asemene de pildă rea urmare;
Că la de împotrivă, el hotărât era

Pe toți a-i spânzura.
(Asemene un împărat
Nici pe la noi n-ar fi stricat.)

Judecătorii văd că nu-i de șuguit;
Să hotărască drept ei mult s-au sârguit,
Și numai Dumnezeu de sus i-au luminat,
Căci socotința lor aceasta au urmat:
Ca omului să dea femeile tustrele,
Îndatorându-se de a trăi cu ele.

Norodul însă s-au mirat
Pentru asemene prea slabă hotărâre,

Și sigur toți au așteptat,
Pe vrun judecător să vadă spânzurat.
Dar n-au trecut nici patru zile
Și s-au împrăștiet prin țară auzire:
Că cel cu trei femei bărbat,
De răul lor s-au spânzurat,
Și de atunci în acea țară,
Cu trei mai nime nu se-nsoară.

Vulpea și măgarul

— Mintiosule! de unde vii?
O vulpe pe măgar văzând l-au întrebat.
— Drept de la leu, de vrei să știi;
Am fost să-l văd și m-am mirat
Cum au slăbit de tare;
Bătrân, neputincios: îți pare
O fiară foarte de nimică

Acel ce când zbiera,
Tot codrul tremura,
Iar eu muream de frică.
Acum însă mai toți,
Cu coarne și cu colți,
Cum pot îl dojenesc
Și frica-i răsplătesc.

— Dar tu, eu socotesc că nu-i fi îndrăznit
De leu să te atingi? lui vulpea au vorbit.

— Așa! măgarul i-au răspuns.
Ba cred că l-au pătruns
Pereche de copite
De mine lui zvârlite.

Și sufletele mici asemene urmează,
Când pe acei căzuți din slavă împilează.

Leul la vânat

Leul, lupul, vulpea și câinele odat',
Ca niște buni vecini, s-au fost alcătuit,

Cu toții întrunit,
Să umble la vânat:

Și ce vor căpăta să-mpartă măsurat.
Se-ntâmplă dar, că vulpea-ntâi
Un cerb frumos au prins,
Și adunând pe toți ai săi,
Spre jertfă l-au întins.
— Acuma e treaba mea, băieți,
Le zise leul lor.
Voi trebui numai să vedeți
Cum eu împart ușor.

Și despicând îndat' pe cerb în patru părți,
Au zis: "Aceste sunt frățeștile bucăți.
Și iată: cea întâi e partea mea de frate;
A doua, pe drept ca unui leu se cade;
Ș-acea a treia tot mie se cuvine,
Precum voi știți prea bine.
Iar de a patra, oricare s-ar atinge,
Pe loc îl voi învinge."

Vulpea pedepsită

O vulpe la țăran se înnădis-odată
La păsări în poiată.
Cu-acea deprindere și iarna pe omăt,
Ea noaptea au venit flămândă la ospăt,

Și în găini s-au desfătat.
Iar după ce s-au săturat,

Apoi au zis: "Destul, mă duc degrab-acasă,
Ca nu cumva să dau pielcica pentru masă".
Dar îngrijirea ei, curând s-au împlinit:
Căci urma se vedea, pe unde au venit.
Țăranul vânător s-au și luat pe urmă,
Și vulpea au ieșit de contăș foarte bună.

Ce dac-ar fi și-n lumea mare
Văzută urma la tâlhari,
Atunci mă jur, fără mustrare,
Că s-ar vădi și în curți mari.

Pieptenul

Copilului de pieptănat
Neneaca pieptene din târg au cumpărat.
Copilul foarte mult de el s-au bucurat.

Ce piepten bunișor!
Cum merge de ușor!

Mai bine de un ceas
El perișorul său prin pieptene au tras
Și mulțămit deplin neneacăi au rămas.

Apoi s-au pus la carte,
Au învățat frumos,
Din buchi a opta parte;

Și iar la pieptene degrabă s-au întors.
După aceasta dând de alte jucării,
Copilul au făcut prea multe nebunii
Și părul de pe cap de tot și-au încâlcit.
Dădaca lui au vrut îndat' să-l netezească,
Dar pieptenul era prin casă zăhăit;
Și el țipa, răcnea, acela să-i găsească!
O fată, de sub pat, degrabă l-au și scos,

Dar numai ce folos!
Că cum abia-abia de păru-i s-au atins,
Copilul de dureri au și strigat cu plâns:

— Ce piepten îndrăcit!
Iar pieptenul au zis:

— Eu tot același sunt; ți-e părul încâlcit.

Copilul însă, supărat
Pe favoritul său,
L-au dat într-un pârău:

Strigoaicele mai mult cu el s-au pieptănat.

Văzut-am eu
În veacul meu

Că oamenii așa cu adevărul fac.
Cât cugetu-i curat,
El nouă este drag;
Iar cum pe cuget ai pătat,

Apoi de adevăr îndat' te-ai depărtat
Și, ca copiii, noi de pieptănat fugim

Când capul ne-ncâlcim.

Măgarul

La un țăran era o vită de măgar,
Cu care el la toți se lăuda;
Căci în părerea lui prea bine se purta.
Și pentru că-mprejur era tot codri mari,
Apoi ca nu cumva, păscând, să rătăcească

Măgarul lăudat,
Și totodată vrând ca să-l împodobească,
Un zurgălău la gât țăranul i-au legat;
Măgarul s-au făcut măreț și îngâmfat.
(De decorații el pesemne auzise,

Că prea se fudulise.)
Dar rangul nou au fost lui spre osândă mare.
(Urmează și la noi această întâmplare.)
Eu însă mai întâi dator sunt să vă spun,
Că în purtări era măgarul nu prea bun;

Iar pân' la zurgălău el bine petrecea.
Prin țarini, prin grădini, prin curături umbla,

Păștea, se-ndestula;
Ș-apoi cam pe furiș acasă se-ntorcea.
Acum însă mai rău măgarul petrecea.

Pentru că rangul nou,
Sunând prin zurgălău,

Chema când pe vecin cu vro despicătură
Să deie pe măgar afar' din curătură,
Când pe stăpânul său cu jărdia în mână,

Să-l scoată din grădină;
Apoi și pe jitar,

Să-i rupă coastele cu parul din ogoară,
Încât bietul măgar,
Stâlcit și osândit, rămase mai să moară.

Și oamenii acei la rang înaintați
Pățesc asemene, când sunt interesați;

Pentru că rangul nou,
Lor este zurgălău,
Ce sună de departe
Vădindu-le a lor fapte.

Antereul lui Arvinte

Arvinte coatele au ros la antereu,
Dar n-au stat mult să socotească;

Ci singur el, mereu
Se puse să-l cârpească.

Iar pentru petici de cârpit
Din mâneci au tăiat ca o a patra parte

Și antereul l-au gătit

Cu mânecile prea scurtate,
Încât oricare le vedea,
De dâns râdea.

Văzând aceasta el, au zis în gândul său:
"Lăsați, că doar nu sunt așa de nătărău,

Vreun lucru mare nu-i
Să-mi tai eu poalele de pe la antereu
Și mânecile să le pui
Mai lungi decât era".
Au zis și au făcut.
Dar lumea se mira

Că antereul lui era acum prea scurt,
Și nu asemăna nici cu un bun mintean.

Se-ntâmplă și boieri de neam
Care-ncurcând averea lor,
Tot cu aceeași minte,
Să o îndrepte vor
Și fac ca și Arvinte.

Vulpea în livadă

O vulpe au intrat odată
Flămândă în livadă.

Și poamele văzând, frumoase, coapte bine,
S-au bucurat prea mult în sine,
Dar bucuria ei au fost în mâini străine:
Că prunele pe crengi cam susușor era

Și nu se scutura.
Umblând ea în zadar mai bine de un ceas,
Au zis aceste către prune:
— Cum v-am găsit, așa vă las,

Măcar că la privit vă arătați prea bune,
Dar verzi, în loc să folosiți,
Voi dinții strepeziți.

Un adevăr de mult văzut,
Că neavând prilej ca să ne folosim
De-un lucru ce ne e plăcut,
Apoi neapărat cusururi îi găsim.

Elefantul în domnie

Cine-i tare și mare,
Dar minte nu prea are,

Nu-i bine, cât de bun la inimă să fie.

Pe elefant l-au pus în codri la domnie,
Și de pe neam ei toți,
De la străbunii săi până la strănepoți,
Au îndestulă minte;
Dar este rar acel preafericit părinte
Să-i iasă buni copiii toți.
Și elefantul meu, oricum era de mare,
A înțelegerii n-avea îndemânare,
Iar blând și plin de bunătate

Era, cât nu se poate.
Și iată că la domn au dat bietele oi
O jalobă, zicând că "lupii răi pe noi

De tot ne jecuiesc".
— Tâlharii, varvarii, da cum de îndrăznesc!
Au zis duiosul domn. Iar lupii se-ndrepta

Și-așa urla:
— Măria ta!

De noi nu te-ndura,
Căci singur ne-ai fost dat poruncă astă-iarnă
S-avem cu toții blană.
Iar oile pârăsc, c-așa sunt învățate:
Noi n-am luat mai mult decât pielcea de frate.

— Atâta! domnul le răspunde,
Să știți că strâmbătăți la mine nu-ți ascunde,
Vă hotărăsc de-acum de oaie o pielcică,
Și nici un păr mai mult, nimică.

Pietrenii și Bistrița

Pietrenii au ieșit cu totul din răbdare,
Nemaiputând a suferi
Ei pagube struncinătoare,
Pe care nu putea feri:

Pentru că în tot anul, Cuejdiul nimicit
Pe mulți au sărăcit.
Dar cine e deprins, ca viermele în hrean,
Greu schimbă locul lui, unde au trăit an.
Așadar, târgul tot, odat' s-au sfătuit
Să deie jalobă la Bistrița cea mare,
Prin care arătând dovezi lămuritoare
De păgubirile ce mulți au suferit

Și sufăr mai necontenit,
Zicea: "Că pe Cuejdi, precum pe Bistrițoară
Nici într-o primăvară
Nu se stăvesc cu moară;

Și case cu zăplaz, ba uneori și vite
Le sunt primejduite."
Deci dar, ei socotind că Bistrița cea mare
Va face celor mici căzuta înfrânare,
Ca una ce folos de obștie aduce,
Căci plute la Galați* cu cherestele duce,
Au mers cu jaloba; dar știți ce au văzut?
Pe însăși Bistriță, răpitul lor avut,
Trecând cu valuri plini de spume!

Iar un bătrân cu minte
Au zis către un alt șoptind așa cuvinte:
— Eu știu mai de mult, că oamenii în lume
Asupra celor mici dreptatea nu-și găsesc:
Când ei cu cei mai mari răpirile-mpărțesc.

Galbenul

Țăranul au găsit un galben ruginit,
Pe care lui îi da destui bani de argint.

Dar el au zis în sine:
"Să-l schimb așa nu-i bine.

Acum am priceput că trebui curățit,
Pentru ca să câștig pe el preț îndoit".
Și înturnându-se acasă au luat

Nisip și cărămidă,
Cu care galbenul atâta l-au frecat,
Încât l-au și făcut curat ca o oglindă,
Dar numai au scăzut din greutate mult
Și prețul cel dintâi la galben au pierdut.

Ideea fabulei e lesne de-nțeles.
Părinților! pe voi privește mai ales.
Căci voi nu trebuie să vă siliți
Întru științe multe pe fii să pospăiți;
Ca să le dați un lux, un amăgitor nume,
Și să disprețuiți plecări firește bune,
Scăzând greimea lor în cumpenele lumei.

Pizmătarețul și șarpele

Degeaba vorovesc că nu-i la draci dreptate,
Când ei o și păzesc cu mare scumpătate
Și cel ce au făcut în lume rău mai mult
La Tartar pururе-i mai bine cunoscut.
Acestui adevăr am fabulă dovadă.

Mergînd în șir la o paradă,
Un șarpe prea înveninat

Cu pizmătarețul s-au fost împricinat;
Căci șarpele voia să meargă înainte,
Iar pizmătarețul își da a lui cuvinte,

Precum că are
El drit mai mare.

Când iată, Velzevul la ei s-au arătat
Și dând mai înapoi pe șarpe, înciudat
Au zis: "Eu recunosc a tale vrednicii,
Dar după drept cuvânt, în urma lui să fii.
Ești rău în adevăr și foarte muști cumplit:

Ești plin
Tu de venin;
Dar n-ai primejduit

Pe cel ce de aproape de tine s-au ferit.
Iar pizmătarețul pe toți au pizmuit,

Și limba lui cea rea străbate
Oriunde, de departe.

Așadar de acum, vă hotărăsc să știți:
Că pizmăreții în iad sunt mai cinstiți
Și de la locuri voi să nu vă mai sfădiți.

Măgarul și privighetoarea

Măgarul au văzut pe o privighetoare.
— Prieteno, i-au zis, mă rog să mă asculți:
Eu tot am auzit o vorbă de la mulți,
Că tu întru cântări ești meșteriță mare,

Și iată, acum vreu
De iscusința ta să judec singur eu.
Iar buna păsăruică, pornită spre cântare,

Când liniștit, abia
În sine ciripea,
Când tare șuiera,
Când glasu-i tremura,

Apoi, prin dulcea ei strigare,
Întru a dragostei cei gingașe plecare

Pe amorașul său chema,
Și rediul desfătat, cântarea-i răsuna;
Iar lumea ascultând
Tăcea și se mira.
Măgarul însă de pământ
S-au rezemat cu fruntea,

Și au răcnit așa: "Tu versuri ai plăcute,
Dar când ai asculta
Cucoșul de la noi, mai bine ai cânta."
Acestea auzind în suflet s-au jignit

Acea privighetoare
Și de atunci au contenit

Pentru măgari a sa cântare.

Dumnezeu să ne ferească
De judecata măgărească.

Lupul nazâr

Oricât de bune rânduiele,
Cum vor intra pe mîini de oameni necinstiți
Și numai de al lor folos povățuiți,

Se fac îndată rele.

Spre pildă trebuie să știți
Că lupul s-au cerut la leu nazâr pe oi.
Se vede că la el, precum și pe la noi,

Tot trebui mijlociri,
Căci el întâi au pus pe vulpe meșteriță,
Rege către leiță.
Dar, pentru că de lupi sunt rele auziri,
Prealuminatul leu ferind nemulțumiri,

A poruncit la sfat
Să facă tuturor chemare
De o obștească adunare,

La care mic și mare să fie întrebat:
Ce știu de lup și ce purtări el are.
Așadar, fiarele pe rând s-au adunat
Și întru o unire glas bun de lup au dat.
Pe urmă au ieșit porunca cea leiască:
Pe lup, nazâr deplin, la stâne să-l pornească.

Dar oile ce-au arătat?

La adunare ele au fost neapărat?
Aceasta-i de mirare,
Că sfatul au uitat să facă lor chemare,
Când ele mai ales erau trebuitoare.

Teiul și stejarii

Un teișor crescut sub deal, în depărtare,
Odată blestema norocul de uitare,

Așa zicând:
— Ce fericiți stejarii sânt!
Din fire înzestrați,
Puternici ei și nalți,
Văd lumea cea frumoasă,
Aproape stau de soare;
Iar eu, o! soartă ticăloasă!
Aici în depărtare
Viața-mi am urât.
El bine n-au sfârșit
Și s-au stârnit furtună, vânt
Și cerul s-au întunecat
Și fulgerul au scăpărat.

Prin nouri tunetul se răsturna, trăsnind,
Și risipind
Acei mai mari
Stejari!

Iar teiul de sub deal era nevătămat.
Atunci el s-au trezit că este vinovat
Și mulțumind, au zis așa către noroc:
— Apărătorul meu! Eu de acum te rog
Ca parte liniștii să dăruiești tu mie
Și traiul depărtat, drept pravilă să-mi fie,

Pentru că am văzut prea bine
Că cei ce stau la înălțime,
Măcar de sunt și mari

Și tari,
Dar pică la pământ
De vânt.

Veverița

Veverița cu crenguța
De mulți ani slujea la leu;
Slujba cere stăruință
Și este lucru cam greu
A fi deștept, cu simțire,
Ș-a întâmpina ades
Capricii care din fire
Au acei mari mai ales.
Nu știu dar, cu ce purtare,
Cu ce chip prea nimerit
Veverița cinste mare
De la leu au dobândit
Ș-au luat făgăduință
Că din dările ce vin
Îi va da spre cunoștință
Un car de alune plin.
Făgăduința îi bună,
Numai nu aduce saț;
Și la auz ea răsună
Cuvânt aspru: mai răbdați!
Veverița-n ascultare
Rânjea dinții lăcrimând
Și din ochi clipea cu jale,

Pururea la slujbă stând;
Când neamurile ei toate
Ici-cole pe crengi sălta
Și întru alune coapte
Gustul său își desfăta.
Vremea trece, vremea zboară;
Veverița au slăbit
Și de a slujbei povară
Lepădare au pornit.
Leul fără prelungire

Demision ei au dat,
Însoțit de mulțumire
Și de carul încărcat
Cu preafrumoase alune;
Dar puteți să socotiți,
Acum ele ce sunt bune
Veveriței fără dinți.

Cartea a II-a

Înființarea fabulei

În palat la împărat,
Adevărul, gol din fire,
Fără veste au intrat.
La a lui așa privire
Împăratul au strigat:
— Cine ești? Cum îndrăznești,
Gol, aici, să te ivești?
— Adevărul sunt.

— Ce vrei?
— Vreau să-ți spun a mea părere:
Tu nicicum nu ai durere
Pentru pământenii tăi;
Cei mai mari te măgulesc
Și norodul jefuiesc;
Legile îți sunt călcate...
— Ieși afară! Ieși afară!
Golule nerușinate!
Dați-l uite jos pe scară!
Iată cum fu primit
Adevărul dezgolit;
El, oftând, se depărtară.
Dar a lui dorință bună
Un alt chip i-au arătat.
Adevărul mai pe urmă
Iar au mers la împărat,
Însă nu gol, ci-n veșminte

Împrumutate la minte
Și, cu aer de respect,
Au vorbit frumos, încet.
Împăratul, în mirare,
I-au dat toată ascultarea;
L-au pătruns, l-au înțeles,

Și îndată au ales
Alți miniștri, altă curte,
Au făcut prefaceri multe,
Trebile au îndreptat
Ș-au fost binecuvântat.

Lupul și motanul

Un lup odată au intrat,
De frică, nu de voie bună,
Scăpând viața, la un sat.
El se gonea din urmă

De către vânători cu puște înarmați
Și câini întărâtați;
Iar un așa alai să nu dea Dumnezeu
Nici la vrăjmașul meu.
În deznădăjduire,

Sărmanul lup căta oriunde mântuire
Și, întâlnind pe un motan,
Prieten de mai an,
Îi zice: "Frățioare!

Tu nu știi undeva aici a mea scăpare?"
— Ba știu — răspunse el — aleargă la Trifan,
Că este foarte blând și milostiv țăran.
— Oh! nu pot, către dâns' sunt tare vinovat,
Căci astă-iarnă lui vițica i-am mâncat.

— Apoi dă fuga la Arvinte,
El este un țăran și vrednic și cuminte.
— Cu dânsul iarăși sunt smintit,
Pentru c-adeseori lui oi am spârcuit.
— Așadar ce să faci? La vornicul bătrân
Aleargă, că e bun și primitor român.

— Nici la acesta n-am obraz,
Lui an cu niște miei i-am fost făcut necaz.

— Apoi dar, cumătre, nu-i bine.
Și ce nădejde ai aice pentru tine,
Când tu cu toții ești stricat
Și numai singur vinovat:
Culege dar ce-ai semănat!

Șoarecul și guzganul

— Vecine! Ai auzit o veste de priință?
Zicea către guzgan un șoarec la ambari,
Că leul au luat în unghie pe mâță
Și noi de-acum vom fi aice mari și tari.
— Ei, nu te bucura, prietene, degeaba --
Guzganul au răspuns c-un aer ispitit --
Căci de va rămânea la ei pe unghii treaba,
Apoi sărmanul leu nu scapă nezătrit:
Ca mâța fiară nu-i mai groaznică sub soare.

Fricoșilor le par puternici numai cei
De care se tem ei.
Precum la noi au zis o treaptă oarecare:
Doar pui, armașul mare.

Morarul

În iaz, la iezătură,
S-au arătat spărtură.
Dar nu era deodată
Atât de însemnată

Și, dacă ar fi pus morarul osteneala,
Ferea la început pe viitor sminteala.
El însă, stăpânit de multa lenevire
(Năravce pe la noi domnește cam din fire),

Puțină grijă arăta;
Iar cursul nu mai înceta.
— Morarule, ia sama bine!
Nu pierde vremea!
— Las' la mine,

Îmi știu eu treaba, nu te teme!
Însă tot lasă, tot lungește,
Pân' când odată se trezește

Că apa e mai jos de stavili cu o palmă.
Atunci și-au luat morarul meu de samă

Și, alergând unde s-au spart,
El vede câteva găine la un loc,
Bând apă pe lângă lăptoc.
— Mânca-v-ar uliul! le zice supărat.
Tocmai acum v-ați adunat
Să-mi beți voi apa toată!
Și-n ele zvâr! cu o lopată.
Pe toate le omoară,

Pierzând găinile și apa de la moară.

Eu am văzut boieri, ce sute cheltuiesc
Fără căință sau cruțare
(Și-această fabulă chiar lor o hărăzesc),
Dar fac economie mare

Cu căpețelele cele de lumânare;
Sau, după vorba cea bătrână:
Sunt la tărâțe scumpi și ieftini la făină.
Iar cu așa economie,
Degrabă la mezat se strigă vreo moșie.

Furnica

O furnică
De soi mică,

Iar de inimă prea mare,
Adusese furnicarul într-o nespusă mirare,
Căci, precum al ei istoric lumea au încredințat,
Ea purta grăunțe întregi de orzul cel mai mășcat.

Era înc-acea furnică
Și la războaie voinică:
Unde viermișor vedea,
Se repezea și-l prindea.

Chiar paingul cu atâtea săbii, coase, înarmat,
Al ei ac de biruință într-o vreme au cercat.
Dar furnica, ca și omul, cu dorinți nesățioase,
De-a furnicarului slavă prea curând se dezgustase.

— La târg — zise ea odată --
Mă duc lumea să mă vadă
Și oamenii să se miere
De vestita mea putere.
Și așa, prea îngâmfată,

Într-un mare car de fân ea s-au cățărat îndată;
Au ajuns la târg, dar ah! ce cumplită lovitură

Mândriei sale văzură.
Căci nici unul dintre oameni la furnică nu căta,

Când puterea să-și arăte, ea minunt nu înceta
Și, cu toată-a ei silință, bețișori de fân trăgea

Sau vreo muscă nătăraucă prinzând, iute
împungea.
Dar în sfârșit obosită de zadarnice cercări,
Câinelui de lângă car, au zis: "Dragă, nu te mieri

De-a oamenilor prostie?
Vezi-i cum nici nu se uită, orbi sunt pentru fapte
mari;
Fiescare cu a sale: când la noi în furnicari

Toată furnica mă știe."

Sunt și oameni ce visează
Că universul întreg de dânșii se minunează;
Dar în furnicarul său, ei numai cât figurează.

Florile

La niște case mari, în oale prea bogate,
Sta falnic pe ferești,
Pe lângă flori firești,
Și cele prelucrate
De mâine omenești.
Dar iată, nori s-adună,
Cu fulgere lucind,
Și tunetul răsună
De ploaie prevestind;

Iar floricelele acele iscusite
Îndreaptă către zei
Smerita rugăminte:
Ca să oprească ei,
Cu un cuvânt din ceri,
A ploaiei neplăceri;

Dar rugămintea lor au fost zădărnicită
Și ploaia cea pornită
De un răcoare vânt

Se varsă pre pământ,
Potoale sfera grea,
Verdeața înnoiește
Și firea după ea
Se pare că zâmbește.

Atunci și florile acele naturale
Se dezvelesc frumos,
Din sânurile sale
Dau desfătat miros;

Iar florile de fir, mătasi și catifea,
Ce ruge înălța când ploaia se ivea,
De frumusețea lor lipsite și pătate,
Au fost de pe ferești afară lepădate.

Talentului firesc de critică nu-i pasă,
Ea nu întunecă a lui gândiri frumoase;
Și numai florile acele prelucrate
Se tem de ploaie foarte.

Râul și helești eul

(Hărăzită dlui Gr. Alexandrescu)

— Ce vrasăzică, frate!
Zicea către un râu vecinul helești eu —
Eu apele-ți mereu
Le văz că sunt mișcate;

Și cum nu obosești mi-e greu de înțeles.
Apoi privesc ades
Pe unda ta plutind, când barce încărcate,
Când plute, luntri, de care sunt mai nenumărate.

Aceste ostenele
Zadarnice și grele,

Cum nu le părăsești?
Cum nu te pilduiești
De-a mea viață lină
De desfătare plină;

Căci eu, deși nu sunt pe hartă arătat,
Deși nici un poet vrun vers nu mi-au cântat,

Dar stau în maluri moi,
Pe perini de noroi,
Ca o cucoană mare
Pe puful cel mai moale;

De barce, plute, luntri nu sunt împovărat
Și greutatea lor asupră-mi n-am cercat.

Viața fără griji în pace mi-o petrec,
Căci toate pre pământ ca vânturile trec,
Deșertăciunile lumești eu le urăsc
Și în filosofie prin somn mă adâncesc.

— Dar filosofisând,
Pătruns-ai legea bine:
Că apele, mișcând,

Păstrează prospețime? —
Asupra ziselor lui, râul au răspuns --
Și dacă astăzi eu nu sunt un râu ascuns
De al istoriei prea falnică privire,
Apoi pricina e a mea neadormire
Cu care am urmat acestui înțeles
Și pentru care sunt din râuri eu ales.
Iar tu de secete vei fi curând uscat,

În trândavul tău pat!
Această zicere au fost proorocie,
Căci helești sec degrabă s-au mâlit,
Iar râul astăzi stă un râu de toți slăvit,
Mișcând neîncetat a sale ape vie.

Așa talentele, când lenea le cuprinde,
Slăbind din zi în zi, se pierd făr-a se-ntinde.

Ursul la priseci

La o alegere, făcută după legi
Ce dobitoacele povățuiesc din veci,
Pe urs l-au fost ales nazâr peste priseci,
Deși s-ar fi putut un alt, oricare fie,
Să prindă o așa cam grea dregătorie.

Căci ursul dacă dă de miere,
Apoi se-ncurcă-n socotele.
Dar pasă tu de cere
La fiare rânduiele!..

Oricine au dorit să intre-n așa post,
Nevrednic, defăimat de către toți au fost

Și parcă înadins
Asupra ursului majorita s-au strâns.
Toți l-au heretisit,
Iar el au mulțumit,

Ba încă la cei mari și labele au lins.
Dar răul în priseci curând s-au dezvelit;
Căci ursul, cum au mers la tact, s-au apucat

De curățit, de retezat
Și, drept, oricare stup în labă-i au intrat
L-au scos de tot curat,
Iar mierea la bârlog mergea necontenit,

Pân' ce la sfat s-au dat de știre
Și s-au orânduit

La fața locului pe forme deslușire.
Au mers, au cercetat, au scris, au lămurit,
Dar mierea n-au înapoit;
Iar ursul de pe loc
S-a și trimis surghiun pe iarnă la bârlog.

El în singurătate

Își suge labele mult pline de păcate.
Și, ca un călător pe mare,
Așteaptă vântul cel de cale.

Nici nu mai zic nimică:
De urși mi-i tare frică.

Momița și oglinda

În oglindă o momiță
Chipul își văzu odată.
La a sa tovărășiță
Face semne și-i arată,
Zicând: "Uită-te, privește
La acea caricatură,
Cum se strâmbă, se slutește,
Parcă-i puhavă la gură.
Vezi grimasuri ce întoarce...
Eu să fiu așa de slută,
Samă singură mi-aș face
Și m-aș spânzura de ciudă.
Dar cam sunt din surioare
Vro trei-patru slutișoare
Ca aceasta, și anume
Pot pe număr a le spune."
— Nu mai cere trebuința --
I-au răspuns tovărășița --
Căci, fără de înșirare,
Adevărul de vei vrea,
Noi suntem cam din născare
Tot ca una, fata mea!

Se găsiră o momiță
Cu de sine cunoștință;
Iară omul niciodată,
Precum am văzut în faptă
Pe un jacaș domnișor,
Căruia i se citea
Fabula de pufușor,
Iar el prea nurliu râdea,
Făcând semne la un alt
Judecător necurat.

Înțeleptul și magnatul

Un înțelept odată ședea cu un magnat
La sfat.
— Tu, care cunoști lumea
Și-n inime citești,
Te rog să-mi lămurești

De ce-n societăți alese mai anume,
Nici prinzi de veste când cu oameni te trezești

Nepotriviți și seci?
Așa pe înțelept magnatul întrebă,
Iar el răspuns îi dă:
— Societățile au soartă potrivită
Cu o bina din nou mai mult de lemn zidită.
Spre pildă, eu acum o casă mi-am făcut

Și nici nu m-am mutat,
Iar greierii de mult
În ea s-au așezat.

Cercând cu scumpătate
A fabulei sujet,
Găsești c-avea dreptate

Acel om înțelept.
Și cum să se numească
Gurliii mădulari,
Ce nu știu să vorbească
În societăți mari,
Dar, prin a lor strigare,
Împiedică pe alți,

Mai ispitiți bărbați,
Să facă vro lucrare?

Liliacul și rândunelele

Odată, neamul rândunesc
Având o mare ură
Pe neamul șoricesc,

Pentru că ouăle din cuiburi ei le fură,
Au hotărât fără cruțare,
Pe toți prinzându-i, să-i omoare.

Și iarăși, cea întâi robită zburătoare
Au fost un liliac sub streșină robit.

El însă au protestuit,
Înfățoșând dovezi aripile ce are,
Că nu-i din neamul șoricesc,
Și prin acesta chip au dobândit iertare.
Dar rândunelele un alt război pornesc,

Asupra tuturor
Anume păsări mici, ce sunt de sama lor,
Și iarăși, cea întâi robită zburătoare,
Același liliac au fost; cu gură mare

Că el nu-i pasăre nicicum,
Pentru că pene n-are,

Scăpând asemene de moarte și acum.

Așa istețul liliac
Din două întâmplări cu minte au scăpat;
Dar starea-i fizică nu e de lăudat,

Căci el, după proverb: nici turc nu-i, nici turlac
Și tristă soartă au acei din poporeni
Ce nu sunt nicăiuri statornici cetățeni.

Lupul la pieire

Un lup noaptea, vrând să intre tiptil la vro oierie,
Nimeri din întâmplare tocmai într-o câinărie.
Simțindu-l pe sur aproape, câinii toți s-au întărtat.
Lătret, urlet, hreamăt mare, ca în iad au ridicat.

Înarmați cu puști, ciomege,
Vânătorii se grăbesc care dincotro s-alerge.
Câinii în a lor iuțeală
Dau pe unde pot năvală.

— Nu lăsați, băieți! le strigă un vânător mai bătrân.
Dați lumină! Dați lumină! Să-l prindem viu pe păgân!"

Un alt scăpără îndată
Și, când la gard: ce să vadă!
Lupul cinchit într-un colț,

Cu ochi crunți, cu păr pe dos, clănțăia din dinți la toți.
Dar văzând că nu-i de șagă, că pieirea-i s-au ales:

— Oameni buni! le zise. Stați!
Și voi, câini, ce-mi sunteți frați!
Eu aice sunt trimes
Sol de la neamul lupesc
Pace să statornicesc.

(Sigură ca la războaie: vecinică, nestrămutată,
Până la întâi gâlceavă cu care pacea-i curmată.)
Prigonirile pornite între noi să le lăsăm

Și prieteșug, credință, unii altor să jurăm.
Vitele fără de grijă vor petrece despre noi
Și chiar înșiși noi de alții vom păzi bietele oi...
— Ei, măi dragă! îi răspunse vânătorul cel bătrân,
Tu ești sur, dar eu sunt alb și-n deprindere-mi rămân

Ca cu lupii să mă-mpac,
Când de piele îi dezbrac,
Și prind de pe bot parale:
Dați, băieți, fără cruțare!

Doi câini

Un câine, de pe neam dulău,
Prielnic, credincios către stăpânul său,
Odată au văzut
Pe vechiul cunoscut,
Juju, cățel tărcat,

Ce din ogradă an în curte s-au luat
Și carele acum la o fereastră-n casă,
Șezând pe un covor de cele mai frumoase,

Afară mândru se uita.
— Jujucă: ce mai faci mata?

Întreabă câinele, din coadă dând încet.
(Acesta între câini e semnul de respect.)
— Îți mulțumesc, mon cher! răspunse lui Juju.
Sunt bine. Dorm, mănânc, alerg, mă hârjonesc
Și pe saltele moi când vreau mă tăvălesc.

Dar spune-mi: ce faci tu?
— Eu sunt ca pururе. Rabd foame, ploaie, ger,
Păzind ograda la boier;
Dorm lângă poartă, sau cu caii,

Și de la bucătari ades mănânc bătaie.

Ba ieri și un fecior trei lovituri mi-au tras,
Pentru că n-am lătrat la vreme și la ceas.

Dar tu, Juju, cu ce-ntâmplare
Ai căpătat favor asupra-ți așa mare?
Ce slujbă la stăpân în faptă împlinești?
Fiind atât de mic, în ce te bizuiești?
— Eu! au răspuns Juju. Mă mir de întrebare!
Eu fac apporte și joc ca omul în picioare!

Din oameni iarăși sunt la soartă în favor,
Pentru că-n două labe știu a-umbla ușor

Și fac apporte
Când pot.

Calul și măgarul

Păstorul unor oi, pe lângă turma sa
Avea un cal și un măgar.
Din întâmplare el găsește o harșa,
Cusută tot în fir și în mărgăritar.
Harșaua, precum știu acei ce merg călare,
Se cade calului spre înfrumusețare.

Păstorul însă-au socotit
Că calul e destul de fire-mpodobit
Și au găsit cu cale,
Stăpân fiind pe ale sale,

Să puie pe măgar harșaua delicată.
Dar au ieșit în faptă
Că prostul de măgar, nesocotind ce poartă
Și nedeprins a fi-mbrăcat,
Cu scumpa lui harșa în bahnă au intrat;
S-au tăvălit, s-au răcorit
Și chiar ca un măgar de glod plin au ieșit.

Din fabulă e lămurit,
Cum că păstorul au greșit,
Iar el o da la întâmplare.

Eu însă socotesc: că calul, deși are
Năravde tăvălit când este asudat,
Dar nu se bagă-n glod, și cum s-au ridicat
Îndată de pe el tot colbu-i scuturat.

Împărțeala

Având tovărășie
La o negustorie,
Câțiva prieteni pe viață

Au câștigat mulțime de bani gheață.
Și adunându-se la casa lor obștească
S-au apucat folosul să-mpărțească.

(Dar sunt cam rare împărțele
Fără gâlceve sau smintele.)

Și-ai mei prieteni buni, câștigul împărțind,
S-au întărtat la sfadă.
Când, iată! deodată,

Aud strigând:
— Săriți! săriți! foc! casa arde!
— Lăsați și ne vom socoti pe urmă;
Dar trebuie să știți că mie mi se cade

Din cea de față sumă
O mie încă și mai bine,

Au zis dintre tovarăși unul.
— Iar mie în tot bunul
Vro două mi se vine,

Le zise lor un alt.
— Aidem însă! — Ba stați,
Și dreaptă partea mea îmi dați,

Strigară celalalt.
— Da pentru ce? Și cum?..

Sfădindu-se așa, prietenii văd fum
Cu pălălaie-n casă,
Și neputând să iasă,
Au ars ei toți, cu bani, cu tot.

Aici a zice pot:
Că la un rău obștesc, când cere trebuința
Ca să-l întâmpinăm puind unit silința;

Adeseori pierim obștește,
Când fiștecare
Strigând cu gură mare,

La interesul său în parte ațintește.

Muntele

Un munte se trudea de facere cumplit.
Trei zile au vuit,
Încât se clătina pământul de sub el;
Dar în sfârșit s-au desfăcut

Și au născut:
Un șoricel!

Această fabulă ca muntele e veche;
Eu însă să vă spun secretu-i la ureche:

Sunt oameni de la care-aștepți
Minuni să vezi;
Așa vuiesc de tare
Când ei se socotesc că au vro treabă mare;
Iar cercetând în faptă,
Găsești isprava lor deșartă.

Spre pildă, eu ades scriu, șterg și iar gândesc,
Ca când o epică piimă născocesc;
Iar după trudă multă
În faptă mă trezesc cu o făbuliță scurtă.

Lupul și șoarecul

Din turmă lupul sur o oaie au răpit.
În codru s-au ascuns
Și pe mâncat s-au pus.
Iar șoarecul au mirosit
Aproape de mâncare;

Din borticica lui cu pază au ieșit,
S-au furișat prin frunzișoare,
Și tocmai de sub lup furând o fărmătură,
Țuști! iute-n crăpătură.
Iar lupul au pornit un răcnet foarte mare,
Urlând: "Săriți! Tâlharii!"

Asemenea s-au întâmplat
În târg o întâmplare:

De la jăcuitor tălharii au furat
O pungă cu parale,
Iar el la ceastie îndat-au reclamat.

Cheltuitorul și rândunica

Un tânăr foarte bun, dar prea cheltuitor,
Luând în stăpânire
O bună moștenire,

În vreme de un an, rămase pe ușor,
Și tot ce mai avea acum era o blană,
Păstrată prin prilej că timpul sta de iarnă;
Iar cine nu-i de mic cu frigul învățat

În blană foarte crede.
Dar într-o zi mergând după împrumutat,
Din întâmplare el o rândunică vede.

Găsește-ndată negustori
Și ia pe blană bănișori.

Căci rândunelele, cum zic din însemnare:
A primăverii dulci sunt bine-vestitoare.
El însă au uitat proverbul bătrânesc:
Că-o floare nicidecum nu face primăvară.

Și iată, se stârnesc
Furtune, viscole cu ger cumplit afară;
Pe uliți scârțâie omătul făinos;
De prin ogeaguri fum ca iarna gâlgâiește;
Și cel mai sărăiman la foc se încălzește.
Iar tânărul meu, trist, flămând și friguros,

Pornește în surtuc de-acasă
Să capete vro masă.
Dar cum la ulițau ieșit,

Pe rândunică el o vede înghețată
Și, tremurând de frig, îi zice: "Blestemată!

Pe faptă-ți ai pierit!
Așa ți se cuvine;

Căci fără blană eu sunt astăzi pentru tine."

Nu vreau s-ating pe nime,
Dar mult mă mir în sine:
De ce, tot omul, când greșește,
Asupra altuia se dezvinovățește?

Fierul și argintul

(Imitație)

— Nu ai cuget, ești un rău!
Tu te-ai făcut ciocan, tu te-ai făcut ilău.
Și-n mine bați fără cruțare!
Au doară ai uitat, că noi chiar din născare
Tot de un neam suntem;
Că noi alăturea în munți ne-nființăm?
Așa țipa la argintari
Sub loviture tari,

Argintul prelucrat de-a fierului unelte.
Iar fierul au răspuns argintului aceste:

— Te mângâie, vecine!
Și întru suferinți ia pildă de la mine.
Tu încă ai noroc;
Iar pe mine, scos din foc,
Și mai cumplit mă bate,
Tot fierul, al meu frate!

Oracolul

Întru un templu idolesc,
Era un zeu de lemn cu dar proorocesc;
El sfaturi și povețe la tot poporul da:

Pentru aceasta sta
În aur și argint, spre slavă ferecat,
De jertfe-mpresurat,
De ruge asurzit
Și de miroazme-nădușit.

Toți în oracolul credea, fără-ndoială.
Dar deodată, vai! ce lucru de sminteală!

Oracolul slăvit
Cu totul s-au schimbat și s-au nimicnicit.
În loc de adevăr, el tot minciuni croia
La cei ce mângâieri sau sfaturi îi cerea.

Iar pricina era:
Că-n zeul cel deșert un jertfitor intra
Și, de avea el minte,
Apoi oracolul rostea cerești cuvinte.
Dar când intra în zeu
Vreunul nătărău,
Atuncea vai de cei
Ce mai credeau în zei.

Norocul în vizită

Când norocul schimbă pasul
N-aduc ani ce-aduce ceasul
N. N.

Norocul pururea de toți e blestemat
Că cine boierii nu are,
Sau cel ce nu-i destul bogat,
Toți, de la mic și pân' la mare

Găsesc norocul vinovat.
Când dimpotrivă el, ca orbul rătăcit,
În lume nicăiuri nu stă statornicit;
Ci umblă-n vizite, atât la împărați,
Precum la negustori, la domni și la magnați,
Și poate mâni va fi în bordeiașul meu,

Sau în lăcașul tău,
Prea bune cititor!

Dar trebuie să fii tu singur lucrător,

Să iai aminte bine
Și vreamea să nu pierzi

Când de prilejul bun favorisit te vezi;
Căci el ades nu vine.
Iar dacă n-ai știut atunci să folosești,
Apoi fără cuvânt norocul ocărăști.

În margine de târg era o casă mică,
Trei frați în ea trăia, ce nu sporea-n nimică,
La orice se-ncerca, lor le mergea pe dos
Și-adese blestema norocul ticălos.

Pătruns de-a lor strigare,
Norocul hotărî curând să-i viziteze
Și la căsuța lor o vară să văreze.
O vară de noroc! Cui șagă i se pare?
De-ndată s-au văzut puternica-i lucrare:
Căci unul dintre frați fiind cam negustor,
Deși nainte el la toate păgubea,

Acum orice vindea
Pe loc agonisea folos însemnător
Și banii aduna din zi în zi cu spor.

Al doilea din frați
Era cam cărturari;
Citea, scria ca alții,
De prin divanuri mari;
Având însă plecare
Să intre scriitor

La judecătoria, ce-i zic ajutătoare,
Prin a norocului puternic ajutor

Ajunse boier mare.
Acum mă întrebați:

Cu ce s-au folosit al treilea din frați?
Pe el în adevăr norocul au voit

Să-l sprijine mai mult decât pe ceielalți
Și vara lângă dânsu-au stat nedezlipit.

Dar numai ce folos,
Că peste vară el tot muște au gonit,
Însă așa de norocos,
Încât nu da o dată
Să iasă mâna lui deșartă.

Plinindu-și vizita, norocul i-au lăsat
Pe unul boierit, pe altul prea bogat;
Iar cel al treilea norocul blestemând
Mă rog să judecați de mai avea cuvânt,
Și oare nu era el singur vinovat?

Doi raci

— Ei, vezi, mă rog, ce nătărău!
Tot înapoi se dă.
Așa un rac pe fiul său
Odată ocără.
— O, bunul meu părinte!
Răspunse racul fiu --
Cum mergi tu înainte?
Mă iartă că nu știu.
Și dar, te rog, mă-nvață;
Dă-mi pildă drept povață,
Și-apoi, eu după tine
Voi merge foarte bine.

E grea pretenția fără exemple bune,
Să fie cineva desăvârșit în lume.

Țăranul și oaia

Țăranul au fost tras pe oaie-n judecată,
Cu reclamație de criminală faptă.
Iar vulpea, pe atunci fiind judecătoare,
Îndată au luat pricina-n cercetare
Și, după formi, întâi chemări s-au rânduit
Atât pârâtei oi, cât și jeluitor,
Trimise înadins prin vrednic slujitor,
Și-adeverințele la tact s-au priimit.

Iar la înfățișare
Țăranul au propus aceste următoare:
— Cutare lună, zi, cinstită judecată!
La mine doi claponi pieriră din poiată,
A căror penele și puful au rămas,
Și oaia singură cu păsările-au mas.

Dar oaia au răspuns
Că-asemene prepus,
De sine-i prihănit,

Căci toată noaptea ea atuncea au dormit;
Că oaia furtișag nu are din natură,
Precum vecinii câini vor spune lămurit,
Și mai vârtos că ea nu pune carne-n gură.

Deci dar, s-au hotărât:
"Așa precum pârâta nu au tăgăduit,
Că cu acei claponi au mas într-o ogradă,
Apoi e îndestul de sigură dovadă,
Că ea, puternică, pe slabi au biruit;
Și prin urmare dar, nu cred că s-au răbdat

Să nu-i fi ospătat.
Pentru aceasta eu în cuget zic curat:
Ca păgubașului pielcica să se deie,
Iar carnea-n tribunal depozit să se ieie."

Țăranul și calul

Țăranul semăna ovăs în primăvară,
Iar calul, ce l-au fost adus în cărucioară,

Privind la semănat,
Fierbea în gândul său așa un rezultat:
— Mă mir, cum zic de om că este o ființă,
Aleasă prin a lui a minții iscusință?

Eu nu văd la dâns' minte
Măcar de un grăunte.

Și oare poate fi mai mare nebunie
Decât să scurme el ogoare pe câmpie,
Și apoi să presare ovăs sau altă pâine,

Când mult făcea mai bine
Ovăsul să-l dea mie

Ori murgușorului, iar pâinea la găine,
Sau până în sfârșit să ție în păstrare?
Încai s-ar fi văzut a lui scumpete mare.
Iar ca să lepede pe dealuri și pe văi,

E numai o dovadă
Că oamenii în faptă
Sunt foarte nătărăi!

Dar toamna-mbelșugată
Aduse multă roadă:

La una douăzeci ovăsul au sporit,
S-au strâns, s-au îmblăcit
Și-același cal din el au ospătat tain,
Pe zi căușul plin.

Nu e de lăudat
A dobitocului semețul rezultat.
Dar, oare nu așa? din oameni, îndrăzneții

Cutează-a cerceta voința providenții,
Făr-a putea străbate
A ei orânduieli și căi nestrămutate.

Poetul și bogatul

Un sărăiman poet odat-au reclamat
Asupra unui om prostuț, dar prea bogat;
Iar jaloba-i era în chipul următor:

— Tu, al Olimpului atotstăpânitor,
Și preste zei mai mare zeu,
O, Joe preaslăvite!
Ascultă glasul meu,

Ia sama la a mea smerită rugăminte:
Cu ce ți-am greșit eu,
De mă găsesc atât
De soartă prigonit,
Încât nu am nici casă,
Nici lingură, nici masă.
Și singura-mi avere
E numai în părere;

Când dimpotrivă, văd, cu toată-a lui prostie,
Bogatul în trufie,
De-a lui închinători fățarnici ocolit
Și pentru interes adesea măgulit,
În desfătare el se află tot voios,

Gras, gros și sănătos;
Iar eu, ca vai de mine,

Sorb inspirație și-o mistuiesc cu rime
Prin care, cum au zis un frate-n poezie,
Nu poți scăpa măcar de-o mică datorie.

— Destul! Am înțeles,

Lui Joe au răspuns,
De jaloba-i pătruns.

Dar cum nu jedeci tu, că singur ți-ai ales
Din bunurile lumii
Al slavei falnic nume,

Și scrierile tale în veacuri viitoare
Vor fi nemuritoare;
Iar desfătarea lui e numai pe viață.
Și când el ar avea o minte mai isteață,

Atuncea ar cunoaște
Și-ar plânge mai amar a sa nimicnicie;
Fiindcă cel ce naște
Plăcuta poezie
E mult mai însemnat
Decât un nătărău bogat.

Autorul și hoțul

În întunericul lăcașului de umbre,
În tartarul cumplit
Unde de grozăvii trist sufletu-ți se umple
Și unde merge omul de fapte osândit,

Sosiră totodată
La aspra judecată
Un hoț răutățit,
În sânge încruntat
Care au și murit,
Pe viață spânzurat,
Și un autor vestit,
Puternic în condei,
Care au dezvelit
Mult slobode idei,

Ce-ntocmai ca Sirene
Era la glas duios,
Dar, potrivit cu ele,
Și mult primejdios.

Orânduielile la iad sunt cu grăbire,
Nu este ca la noi zadară prelungire
Și hotărârile se dau într-un minut.

Fără zăbavă dar,
Pe două strașnice grătare de metal
S-au pus două căldări, cu smoală s-au umplut
Și bieții vinovați în ele au intrat.
Dar sub tălhari au pus un munte-ntreg de brad,
La care singură Alecto foc au dat,
Stârnind o flacără atâta de grozavă,

Cât bolțile la iad
Mai toate au crăpat;

Iar către autor părea asprime slabă.
Sub el la început
Ardea un focușor abia-abia văzut,
El însă ne-ncetat mai rău se aprindea.
Trecură zile, ani și sub tâlhari de mult

Cenușă s-au făcut,
Iar focul sub autor necontenit ardea.
Văzând așa asprime,
Văzând neușurare,
El strigă cu glas mare
Că nu-i dreptate-n nime!
Că el, trăind în lume,
Și-au dat un mare nume
Și, de au scris ceva
Cam slobod, cam ghimpos,

Dar n-au crezut cândva
A fi mai păcătos
Decât un rău, un hoț!
Atunci, o furioasă zână,

O sor' din cele trei a iadului surori,
Cu cozi împodobită de șerpi otrăvitori,

Cu bice sângerate-n mână,
Viind drept autor, au zis: "Nenorocite!
Tu cum de îndrăznești
Asupra providenței strigare să pornești
Și să înșiri cuvinte
Precum le înșirai
Cât pe pământ erai!

Și tu te socotești
Mai bun decât un hoț?

El răul au urmat, el au făcut și morți
Cât au avut viață.
Iar tu... Ea au deschis lui lumea ca să vază:
Privește, uită-te la faptele-ți cumplite,
Vezi fiii ce-au otrăvit pe mumă, pe părinte,

Cu multe desfrânări
Vezi fiice depărtate
De-a lor nevinovate
A sexului chemări,

Vezi deznădăjduirea familiilor întrege,
Adusă prin a tale mintioase încercări.
Tu de însoțiere, de legături, de lege

Ai râs, ai defăimat
Și, pentru ca sujet de scris să poți alege,
Ai fi dorit să vezi pământul răsturnat.
De cine patima au fost descrisă bine,
Cu dezveliri că viața e vis amăgitor?
De cine-i încântat nemernicul amor?

De tine!
Simțirea tinerimii de tine-i aţâţată

Prin o îmbrobodire de adevăr înalt
Și răzbunarea urii de tine-nfășurată
În scutece de sânge de om din om vărsat.

Aceste fapte toate,
Prin scrieri înfocate

Certând ai proslăvit
Și-n loc de fericire,

Tu omului ai dat povară de gândire.
Dar încă câte rele nici nu s-au dezvelit

Din scrierile tale
Ce sunt cu-mbelșugare:
Deci rabdă, suferind!"
Au zis Mejer scrâșnind

Și iute au trântit capacul pe căldare.

Dumnezeu să nu se-ndure
De oricare autor,
Ferindu-i pe toți de furii
Și de-a iadului cuptor.

Prieteșugul și amorul

— Iubite verișor,
Pe unde-ai mai umblat?
Prieteșugul pe amor
Văzând l-au întrebat.

— Umblat-am fără de cruțare
Și un amorezat măcar nu am aflat.
— Și eu am străbătut pustiile sub soare,
Dar n-am putut afla prieten de crezare.
— De ce dar oamenii ne dau numiri străine:

Dorința
împlinind prin mine
Și interesul lor prin tine?

Table of Contents

Fabule
Lupul și lupușorul
Cartea I
Vulturul și albina
Greierul și furnica
Lupul și cucul
Gâștele
Vulpea și bursucul
Vulturul și paingul
Parnas
Momița și două mâțe
Calul și călărețul
Leul și iepurele
Stiglețul și ciocârlanul
Două poloboace
Racul, broasca și știuca
Bărbatul cu trei femei
Vulpea și măgarul
Leul la vânat
Vulpea pedepsită
Pieptenul
Măgarul
Antereul lui Arvinte
Vulpea în livadă
Elefantul în domnie
Pietrenii și Bistrița
Galbenul
Pizmătarețul și șarpele
Măgarul și privighetoarea
Lupul nazâr
Teiul și stejarii
Veverița
Cartea a II-a
Înființarea fabulei
Lupul și motanul
Șoarecul și guzganul
Morarul

Furnica
Florile
Râul și helești eul
Ursul la priseci
Momița și oglinda
Înțeleptul și magnatul
Liliacul și rândunelele
Lupul la pieire
Doi câini
Calul și măgarul
Împărțeala
Muntele
Lupul și șoarecul
Cheltuitorul și rândunica
Fierul și argintul
Oracolul
Norocul în vizită
Doi raci
Țăranul și oaia
Țăranul și calul
Poetul și bogatul
Autorul și hoțul
Prietești ugul și amorul

Table of Contents

Fabule	1
Lupul și lupușorul	2
Cartea I	4
Vulturul și albina	5
Greierul și furnica	7
Lupul și cucul	8
Gâștele	9
Vulpea și bursucul	11
Vulturul și paingul	13
Parnas	15
Momița și două mâțe	17
Calul și călărețul	19
Leul și iepurele	21
Stiglețul și ciocârlanul	23
Două poloboace	24
Racul, broasca și știuca	25
Bărbatul cu trei femei	26
Vulpea și măgarul	28
Leul la vânat	29
Vulpea pedepsită	30
Pieptenul	31
Măgarul	33
Antereul lui Arvinte	35
Vulpea în livadă	37
Elefantul în domnie	38
Pietrenii și Bistrița	40
Galbenul	41

Pizmătarețul și șarpele 42
Măgarul și privighetoarea 44
Lupul nazâr 46
Teiul și stejarii 48
Veverița 50
Cartea a II-a 52
Înființarea fabulei 53
Lupul și motanul 55
Șoarecul și guzganul 57
Morarul 58
Furnica 60
Florile 62
Râul și helețeul 64
Ursul la priseci 66
Momița și oglinda 68
Înțeleptul și magnatul 69
Liliacul și rândunelele 71
Lupul la pieire 73
Doi câini 75
Calul și măgarul 77
Împărțeala 78
Muntele 80
Lupul și șoarecul 81
Cheltuitorul și rândunica 82
Fierul și argintul 84
Oracolul 85
Norocul în vizită 86
Doi raci 89
Țăranul și oaia 90
Țăranul și calul 92

Poetul și bogatul 94
Autorul și hoțul 96
Prieteșugul și amorul 100